

# GENERA – CZYLI RÓWNOŚĆ PŁCI W FIZYCE

**G**ender Equality Network in the European Research Area (GENERA) to projekt realizowany na Uniwersytecie Jagiellońskim od września 2015 roku w ramach programu Horyzont 2020. Jest on odpowiedzią na nierówności płci w fizyce. Nierówności te polegają na dysproporcji w udziale kobiet i mężczyzn wśród osób prowadzących badania w dziedzinie fizyki, ubywaniu kobiet na kolejnych szczeblach kariery naukowej i ich niewystarczającej reprezentacji w naukowych ciałach decyzyjnych. Nierówności płci w fizyce opierają się także na – obciążających silniej kobiety – wyzwaniach związanych z łączeniem ról zawodowych i rodzinnych oraz stereotypach i uprzedzeniach płciowych wciąż funkcjonujących w nauce.

Celem projektu GENERA jest wprowadzenie, kontynuacja, monitorowanie oraz poprawa realizacji polityki równości kobiet i mężczyzn w organizacjach prowadzących badania naukowe w dziedzinie fizyki. W ramach projektu utworzono konsorcjum składające się z 13 instytucji naukowych, badawczych i organizacji finansujących badania. Obok Uniwersytetu Jagiellońskiego (Instytutu Socjologii i przy współudziale Instytutu Fizyki) do konsorcjum należą Deutsches Elektronen-Synchrotron (DESY, Niemcy), Stichting Nederlandse Wetenschappelijk Onderzoek (NOW, Holandia), Karlsruher Institut für Technologie (KIT, Niemcy), Portia Ltd. (Wielka Brytania), Istituto Nazionale di Fisica Nucleare (INFN, Włochy), Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften e.V. (MPG, Niemcy), Joanneum Research Forschungsgesellschaft mbH (Austria), Instituto de Astrofísica de Canarias (Hiszpania), Université de Genève (UNIGE, Szwajcaria), Consiglio Nazionale delle Ricerche – Istituto di Ricerche Sulla Popola-

zione e le Politiche Sociali (CNR, Włochy), Institutul National de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizica si Inginerie Nucleara Horia Hulubei (IFINN-HH, Rumunia) oraz Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS, Francja). W realizację projektu zaangażowani są również partnerzy stowarzyszeni oraz



obserwatorzy, a wśród nich, między innymi, The European Organization for Nuclear Research (CERN), Helmholtz Association i European Organisation for Astronomical Research (ESO).

Głównym celem projektu jest wprowadzenie w ośrodkach naukowych i badawczych rozwiązań i programów wsparcia, które pozwoliłyby aktywnym zawodowo fizykom jak najlepiej wykorzystać swój potencjał. Zadaniem projektu jest również diagnoza problemu niskiej reprezentacji kobiet w badaniach z dziedziny fizyki oraz dyscyplin pokrewnych, a także zaproponowanie odpowiednich programów i narzędzi pomocnych w osiągnięciu równowagi płci w nauce. Programy te będą uwzględniać specyfikę poszczególnych organizacji oraz będą dostosowane do potrzeb zgłaszanych przez społeczności fizyczek i fizyków.

## OD BADAŃ DO IMPLEMENTACJI ROZWIĄZAŃ

Projekt składa się z kilku szczegółowych zadań. Pierwszym z nich jest

określenie *status quo* w jednostkach uczestniczących w projekcie, w tym zebranie i porównanie danych statystycznych dotyczących karier fizyków i fizyczek oraz przedstawienie ich podczas krajowych wydarzeń – tzw. Dni Gender w Fizyce (Gender-in-Physics Days), skierowanych głównie do publiczności akademickiej, ale również do wszystkich jednostek finansujących badania z zakresu nauk ścisłych, chcących zaangażować się w dążenia związane z osiąganiem i promowaniem równości płci w fizyce.

Drugie zadanie polega na zdefiniowaniu szczegółowych potrzeb i adekwatnych działań niezbędnych do wzmocnienia równości płci w fizyce. Chodzi ponadto o zidentyfikowanie luk w istniejących planach równości płci. W praktyce oznacza to, między innymi, określenie instytucjonalnych i kulturowych warunków nieodłącznych do osiągnięcia równowagi płci w fizyce oraz zidentyfikowanie skutecznych środków służących równości płci, w tym przedstawienie najlepszych praktyk w tym zakresie.

Kolejne zadanie sprowadza się do opracowania planów równości płci, które będą dopasowane do potrzeb poszczególnych organizacji, stworzenie swoistej „mapy drogowej” ich implementacji, a także wspieranie organizacji w ich wprowadzaniu i realizacji. Co istotne, podejmowane w organizacjach partnerskich działania będą monitorowane i ewaluowane. W tym celu sformułowane zostaną wskaźniki służące ocenie rezultatów podjętych działań oraz przygotowane zostanie uniwersalne narzędzie monitorujące.

Ważnymi zadaniami projektu GENERA są także stworzenie i rozwój sieci instytucji naukowych (w tym instytutów badawczych, uczelni oraz organizacji finansujących badania naukowe) promujących równość płci w fizyce oraz ustanowienie długoterminowego systemu monitorowania rezultatów realizacji planów równości płci z możliwością ich zastosowania w innych dziedzinach nauki.

Instytut Socjologii UJ w projekcie odpowiedzialny jest przede wszystkim za koordynację badań jakościowych. Diagno-



Grupa badawcza GENERA przed budynkiem European Southern Observatory w Monachium

za sytuacji wyjściowej w każdej jednostce partnerskiej oraz przygotowanie rozwiązań dostosowanych do specyfiki danej instytucji oparte zostały na wywiadach z badaczami i badaczkami prowadzącymi badania w dziedzinie fizyki, przeprowadzone we wszystkich placówkach partnerskich na początku 2017 roku. Celem tych wywiadów jest zidentyfikowanie różnorodnych barier uniemożliwiających realizację zasady równości kobiet i mężczyzn, a także poznanie ścieżek kariery naukowej kobiet i mężczyzn, ich doświadczeń związanych z pracą zawodową, opinii na temat możliwych rozwiązań służących równości płci

Pierwszego dnia uczestnicy spotkania obradowali w murach Collegium Maius, gdzie przywitał ich prorektor UJ ds. badań naukowych i funduszy strukturalnych prof. Stanisław Kistryn. W trakcie spotkania przedstawiono relacje z Dni Gender w Fizyce, które odbyły się w ośrodkach naukowych biorących udział w projekcie (INFN, Joanneum Research). W wyniku dyskusji nad efektami Dni Gender w Fizyce ustalono, że są one niezbędną platformą wymiany doświadczeń w zakresie rozwiązań służących realizacji polityki równości kobiet i mężczyzn w nauce, ze szczególnym uwzględnieniem fizyki.

kwencjami stosowania zasady *gender mainstreaming* w projektach realizowanych w Komisji Europejskiej. Wystąpienie stało się okazją do wymiany opinii na temat skuteczności rozwiązań na rzecz równości płci wdrażanych przez Unię Europejską i sposobami ich udoskonalenia. Dyskutowano, między innymi, nad koniecznością nadania obligatoryjnego charakteru rozwiązaniom wprowadzającym równość płci w nauce, a także możliwością rozszerzenia pojęcia równości płci o inne przesłanki, a tym samym uwzględniania intersekcyjnego wymiaru doświadczanej dyskryminacji czy nierówności.

Drugiego dnia uczestnicy spotkania przenieśli się na III Kampus UJ, gdzie gościła ich społeczność Wydziału Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej. Po oficjalnym przywitaniu przez dziekana Wydziału prof. Ewę Godowską-Nowak reprezentantka instytucji partnerskiej z Niemiec zdała relację ze szkolenia dla menedżerów implementacyjnych (*Implementation Managers*), które odbyło się na początku maja 2017 w Monachium, oraz przedstawiła proces prac nad „narzędziownikiem” (*Toolbox*). Partnerzy z Wielkiej Brytanii przedstawili z kolei plany związane z rozpowszechnieniem efektów projektu oraz organizacją szkoleń dla liderów instytucji biorących udział w projekcie oraz dla osób zainteresowanych wspieraniem równości płci w Europejskiej Sieci Badawczej. Obecni na spotkaniu badacze i badaczki pracowali również nad wprowadzeniem zmian w dokumencie podsumowującym stan badań i dobrych praktyk w zakresie równości płci w nauce, przygotowanym przez pracowniczki Instytutu Socjologii UJ. Spotkanie zamknęła debata nad wspólnymi standardami dla zapewnienia równości płci w fizyce, które byłyby swoistym „drogowskazem” zarówno dla obecnych instytucji partnerskich, jak i inicjatyw dołączających do grona instytucji realizujących zasadę równości płci w przyszłości.

Kolejne spotkanie zespołu projektu GENERA odbyło się w październiku 2017, jego gospodarzem był Instituto de Astrofísica de Canarias.

Więcej informacji można znaleźć na oficjalnej stronie projektu: [www.genera-project.com](http://www.genera-project.com)

**Paulina Sekuła**  
**Justyna Struzik**  
**Ewelina Ciaputa**  
*Instytut Socjologii UJ*



Obrady Joint Secretariat w Krakowie

oraz oceny działań podejmowanych w tym zakresie w ich miejscu pracy. Badania zostały zaprojektowane przez socjologiczny zespół Uniwersytetu Jagiellońskiego (dr Paulina Sekuła, dr Justyna Struzik, dr Ewa Krzaklewska oraz Ewelina Ciaputa), który prowadzi także analizę uzyskanych danych, a jesienią 2017 roku przedstawi raport, będący ich omówieniem.

### **SPOTKANIE WOKÓŁ RÓWNOŚCI PŁCI W FIZYCE W KRAKOWIE**

Jedno ze spotkań zespołu projektu GENERA (Joint Secretariat) odbyło się w Krakowie w dniach 31 maja – 1 czerwca 2017. Uczestniczyli w nim badacze i badaczki reprezentujący europejskie jednostki naukowe realizujące projekt, w tym – obok UJ – DESY, KIT, INFN, CNR, NWO, UNIGE, IFIN-HH, CNRS, Portia i Joanneum Research.

Zarekomendowano, aby rozwiązania pojawiające się w ich trakcie zostały włączone do dokumentu (*Toolbox*) przygotowanego przez partnera niemieckiego (KIT), w którym zebrane zostały dobre praktyki i narzędzia umożliwiające osiągnięcie tego celu. Późniejsze obrady dotyczyły planów i sposobów wypracowania oraz promowania narzędzi monitorowania realizacji zasady równości płci w fizyce wśród instytucji partnerskich. Reprezentantki Uniwersytetu Jagiellońskiego w trakcie spotkania przedstawiły stan prac nad badaniami jakościowymi. Dyskutowano również o wyzwaniach metodologicznych stojących przed prowadzeniem tego typu badań wśród fizyków i fizyczek, a także wypracowano wspólnie plan analizy.

Gościem specjalnym spotkania była Aurélie Notebaert, studentka KU Leuven, która zaprezentowała wstępne wyniki badań krytycznych nad metodami i konse-